

Mgr. Vilém Kubáč: *Spisovatelky českého undergroundu*

oponentský posudek diplomové práce

Práce je velice problematická zejména svou celkovou koncepcí. Diplomant sice v úvodu shromáždil a cituje nejrůznější teoretické úvahy o tom, co byla či nebyla česká undergroundová kultura, resp. literatura, ale nedokázal je kriticky utřídit a vyhodnotit.

Naprostou většinu své studie věnoval životu a dílu Jany Krejcarové-Černé (s. 34-62), což je velice disproportionální, ale hlavně zařazení Krejcarové-Černé mezi „undergroundové autory“ odporuje většině pokusů teoreticky a literárně-historicky vymezit to, co se běžně označuje za „českou undergroundovou literaturu“, tedy literaturu autorů z okruhu Ivana Jirouse, rockové skupiny Plastic People, Egona Bondyho, samizdatových časopisů Vokno, Revolver Revue aj., přičemž bezpochyby jde o část neoficiální literární scény sedmdesátých a osmdesátých let, tedy nikoli let čtyřicátých a padesátých, kdy Krejcarová-Černá napsala své texty, které nebyly před rokem 1989 publikovány.

V další poměrně rozsáhlé část práce se diplomant zabývá životem a dílem Věry Jirousové (s. 63-77), zatímco ostatní autorky, u nich by bylo možno uvažovat o jejich příslušnosti k undergroundové literatuře sedmdesátých a osmdesátých let, zmiňuje jen ve stručných medailonech v Přílohách (tak Nad'á Plíšková, Marie Benetková, Michaela Němcová, Jiřina Zemanová, Marcela Pinterová, Beatrice Landovská, Lenka Marečková a Dáša Vokatá; zařazeny jsou zde ovšem i medailony autorek, které diplomant k undergroundové literatuře přiřadil zcela voluntaristicky, arbitrárně, aniž by obhájil koncepci, která by toto dovolovala, tak Dana Prchlíková, Pavla Jonssonová, Marka Míková).

Již jen touto koncepční zmateností a nevyvážeností je tato práce znehodnocena, ale to bohužel není vše. Jádro práce by totiž mělo spočívat v úvaze o tom, zda, a pokud ano, byla literatura autorek českého undergroundu něčím specifická, zde v ní lze najít nějaké společné rysy, které by dovolovaly pojednat ji jako specifický případ tzv. ženského psaní.

Závěr práce je toliko na jedné stránce, resp. na dvou (s. 78 a 79), počítáme-li k němu i závěrečnou kapitolku s názvem „Postavení píšících žen v undergroundu“. V obou těchto textech jsou však jen zcela triviální konstatace, v nichž se diplomant dovolává pozdních výroků např. Evy Turnové či Miroslava Vodrážky, které jsou naprosto nerelevantní, subjektivistické. Zcela neopodstatněně a nekriticky zde diplomant vlastně jen přebírá zřejmě hlavně Vodrážkův názor, že „český underground přes veškerou svou uvolněnost nebyl příliš progresivním, co se týče ženských práv“. Také konstatuje, že „v rámci zkoumaných autorek

se nejednalo o autorky, které se identifikovaly jako feministky či byly aktivní v ženském hnutí“.

Závěr práce je tedy zcela nedostatečný, povrchní a vlastně vůbec nic nesděluje o literární tvorbě oněch „zkoumaných autorek“.

Kubáčova diplomová práce je tedy jednak nepřijatelná celou svou koncepcí a nedostatečným vyhodnocením pojednávaného materiálu, ale bohužel také mimořádně vysokým množstvím nejen chybných citací, chyb v prepisech jmen, nejen stylistických neobratností, ale i zcela banálních gramatických, ba i interpunkčních chyb.

Tak např. jen na prvních dvaceti stránkách jsou jich desítky a desítky, dále cituji namátkou, boldem zvýrazňuji ony chyby a omyly:

Práce **se na** celé období kultury od **50** let počínaje **fenomén** edice Půlnoc... (s. 2);

Kořeny undergroundu dle Josefa Rauvolfa sahají také k předválečným levicovým sociálně-kritickým anarchistům a anarchistkám jako byli například Emma **Goldamn** či tehdejší **newyorkské** bohémě... (s. 10);

Na druhé straně přirovnává undergroundovou literaturu k Františku Gellnerovi a „dobré tradici české **poezii** dvacátého století“, kdy vidí u undergroundových autorek a autorů **návrat přímého vyjadřování** a oceňuje u nich zesměšnění **prázdných literárních tvarů**... (s. 10);

Již těsně po Únoru 1948 zdůrazňoval myšlenku absolutní **umělcovi** svobody... (s. 13);

Některé formulace jsou svou neobratností bezděčně až tragikomické:

Pro jejich poetiku [mínění autoři edice Půlnoc] je důležité vytrhávání **poezii** z pozice „vysoké literatury“, užívání autentické řeči... (s. 15);

Měli [opět autoři edice Půlnoc] již od dětství [sic!!] dobrou znalost české i světové literatury... (s. 15);

... nicméně jeho [Keroukuv] nejznámější román *Na cestě* mohl vyjít až v roce 1978. Tento text inspiroval řadu lidí z prostředí undergroundu k nevázanému životnímu stylu a stopování... (s. 18);

V letech 1952 a 1953 činnost Půlnoci vinou politické situace i ochabnutím osobních vztahů mezi členy a členkami ochabuje a v roce 1955 se definitivně rozpadá. (s. 16);

Umělci a umělkyně z undergroundu se dají srovnat už se starozákonními proroky pro svou apokalyptičnost a pozici, že na šílený svět, který již nelze vyléčit jde reagovat jen šílenstvím... (s. 9)

Můžeme si v jejich textech všimnout odkazů a výpůjček z lidové poezie, Karla Jaromíra Erbena, nonsensových básní Christiana Morgensterna, Ladislava Klímy, dadaistů, filozofických solipsistů, pražských německých expresionistů, Franze Kafky, ale také nacistické propagandy [...] jsou také psány pro podobně znalého modelového čtenáře, protože, když tyto předobrazy nezná, tak mohou působit velmi primitivně. (s. 15-16);
Je patrný také hlavní zahraniční proud, na který navazují, u **Půlnoc** to jsou to francouzští prokletí básníci, surrealisté a další tamní avantgardy, normalizační underground vzhlížel více k beat generation. (s. 15).

Práci nedoporučuji k obhajobě a navrhuji její přepracování.

PhDr. Martin Machovec

7. ledna 2023